

BLOK STUDIÍ K ŽIVOTNÍMU JUBILEU
PROF. PHDR. DANUŠE KŠICOVÉ, DRSC.

EDITOŘI: JOSEF DOHNAL – IVO POSPÍŠIL

**(STĚŽÍ UVĚŘITELNÉ) ŽIVOTNÍ JUBILEUM
PROF. PHDR. DANUŠE KŠICOVÉ, DRSC.**

Pro ty, kdo se s prof. PhDr. Danuší Kšicovou, DrSc., znají a kdo s ní jakým-koli způsobem spolupracují, je tu zpráva, se kterou se budou muset vyrovnat: na samém sklonku dubna roku 2012 slaví prof. Kšicová stěží uvěřitelné osmdesáté narozeniny. Stěží uvěřitelné proto, že jubilanťka srší elánem, který by jí mohli závidět mnohem mladší lidé, stále rozvíjí nové plány a neustále vyhledává nová témata a nové aktivity.

Malé ohlédnutí do jubilanťčiných akademických počátků nám řekne, že v poválečném období vystudovala češtinu a ruštinu. Jejými učiteli byli mimo jiných i koryfejové těchto oborů na brněnské filozofické fakultě, kteří ji nejen předali mnoho ze svých znalostí, ale získali ji pro slavistiku jako takovou. Jedno z hlavních míst mezi nimi zaujal Frank Wollman. Jeho komparatisticky zaměřený a doširoka otevřený pohled na slavistickou problematiku ji bezesporu významně ovlivnil nejen na počátku její kariéry, ale je pro ni a pro její odborné směřování charakteristický dosud.

Pracovně je prof. Kšicová příkladně věrna jedinému pracovišti – ačkoli se několikrát přejmenovalo, ačkoli dokonce mateřská alma mater ztratila a znovu nabyla svůj původní název, vždy to bylo brněnské rusistické pracoviště, které nyní nese název Ústav slavistiky Filozofické fakulty Masarykovy univerzity, přičemž po řadu let spolupracovala a spolupracuje i s rusistickým pracovištěm Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity. Kolik studentů během akademické kariéry navštěvovalo přednášky a semináře prof. Kšicové, to už zřejmě nikdo nespočítá. Po celou dobu svého vysokoškolského působení se věnuje především ruské literatuře 19. a 20. století. Ve svých přednáškách se orientuje nejen na pozitivistická data z historie, ať již literární, společenské nebo umělecké, ale hledá stále jejich propojení, protože právě v synergickém působení všech těchto faktorů nachází klíč k tomu, co může na literatuře fascinovat a co umožňuje porozumět uměleckému sdělení, jež literární díla obsahují. Sleduje navíc přesahy a vzájemné interakce mezi slovanskými literaturami a literaturou evropskou a světovou. Své pojetí vývoje literatury tak představila

jak několika generacím studentů, tak i desítkám aspirantů či doktorandů, které kdy vedla a dodnes vede. Vzhledem k širokému spektru zájmů a znalostí je pochopitelné, že se v jejím „přednáškovém repertoáru“ objevují i přednášky zaměřené na ruské umění jako celek (malířství, hudba, divadlo, architektura, ...) i na metodologické otázky, především pak na literárněvědnou komparatistiku, která je na brněnské slavistice dlouhodobě uplatňovanou metodou. Zejména v posledních letech pak k tomuto zaměření ještě přibýly přednášky a semináře pro studenty překladatelství – kdo jiný než jubilančka jako aktivní překladatelka např. Lermontovovy poezie by mohl přenést tolik osobních zkušeností těm, kdo se s prvními svými překlady teprve lopotí a hledají, jak se postupně dopracovat mistrovství v této nelehké disciplíně.

Co se vědeckého zájmu týká, je pro prof. Kšicovou charakteristická především dlouhodobá práce v oblasti výzkumu ruské poezie. Zaujalo ji např. to, díky komu a v jaké podobě se díla ruských autorů dostávala do českého prostředí – problematiku překladů děl ruských spisovatelů do českého jazyka pojednala např. v monografii *Ruská poezie v interpretaci Františka Táborského* (Brno 1979). Počáteční zájem o dominantní žánry ruské poezie v první třetině 19. století a o její vliv na další literární vývoj posléze vyvrcholil vydáním monografie *Poéma za romantismu a novoromantismu* (Brno 1983). Od romantické ruské poezie pak postupně rozšířila svůj zájem o literaturu přelomu 19. a 20. století. K důkladnému studiu tohoto fenoménu však zdaleka nestačí jen dobrá znalost ruského prostředí a ruské literatury, proto prof. Kšicová věnovala hodně pozornosti studiu především evropského kontextu, v jehož rámci ruská i další slovanské literatury vstřebávaly nové trendy i přinášely nové impulsy pro evropskou i světovou literaturu. Syntetické pojmání společenského a literárního vývoje jako jednolitého procesu přivedlo prof. Kšicovou k tématům z oblasti hudby, výtvarného umění a architektury, ze slovanského teritoria se stalo teritorium minimálně evropské, a to včetně sledování dalších možných vlivů. Díky tomu se v jejích pracích prolíná teoretická úroveň (estetické a filozofické koncepce) s jejich projevy v praktickém mimoliterárním i literárním životě společnosti – do jejích prací tak vstupují poznatky charakterizující diskusní fóra, časopisy a jejich zaměření a přispěvatele, vzájemné vztahy spisovatelů a teoretiků, všímá si symbiózy výtvarného umění a divadla, stranou samozřejmě ale nestojí ani výsostný zájem o samu literární produkci období přelomu 19. a 20. století, o dobu tzv. moderny se vši její hektikou, vzájemnou provázaností i rozporuplností a nejednoznačností. Vznikají tak publikace, které přinášejí nové informace, syntetizují poznatky zatím zpracované jen jako fragmentární a nespojitě s jinými, nezapomíná na česko-ruský kontext. Svědčí o tom např. publikace *Ruská literatura 19. a začátku 20. stol v českých překladech* (Praha 1988), *Russkaja poezija na rubeže stoletij (1890–1910)* (Praha 1990), reprezentativní monografie *Secese. Slovo a tvar* (Brno 1998), *K. D. Bal'mont, Duše*

Českých zemí ve slovech a činech. Z dějin rusko-českých literárních vztahů. Vydání, překlad, studie, komentáře (Brno 2001) i desítky „menších“ studií, které na nejrůznější témata publikuje a kterými podněcuje diskusi o uměleckém dění a produkci sledovaného období. Monografickou produkci badatelky zatím zavřuje dílo *Od moderny k avantgardě* (Brno 2007) přinášející řadu nových postřehů a svědčící jak o mimořádně široké škále znalostí, tak o nadhledu a citu pro detail i celek, pro pomezí a provokující jevy (Michail Arcybašev, Ladislav Klíma, Alexej Remizov), o tom, jak dobře zná a jakou zvláštní pozornost věnuje ve své práci secesi a impresionismu, a to včetně architektury, malířství a hudby; svými úvahami však zabíhá i daleko do 20. století tím, jak ukazuje modernistické kořeny tvorby např. Jiřího Kratochvila a Viktora Pelevina.

Při vší samostatné odborné práci dokázala prof. Kšicová nalézt i prostor pro to, aby se s kolegy z mateřského pracoviště podílela na vydání „obzorové“ publikace *Panorama ruské literatury* (Boskovice 1995) určené studentům i dalším zájemcům o ruskou literaturu, svým dílem se rovněž podílela na přípravě *Slovníku ruských, ukrajinských a běloruských spisovatelů* (Praha 2001). V autorské spolupráci prof. Kšicové spolu s tragicky zesnulým P. Kleinem vznikly pak 3 svazky nazvané *Dramatika ruského symbolismu* (sv. I Brno 2001, sv. II 2003, sv. III 2004) a *Symbolismus na scéně MCHAT. Režijní koncepce K. S. Stanislavského* (Brno 2003). Podobná spolupráce, tentokrát s prof. J. Vaculíkem, dala vzniknout unikátní *Rodinné kronice Volyňských Čechů* (Brno 2006), která přibližuje dějiny Volyňských Čechů od sedmdesátých let 19. století až do třicátých let 20. století a kterou se prof. Kšicová vrací k životním osudům i odbornému zájmu svého manžela.

Daleko více místa by zabral výčet domácích i mezinárodních vědeckých konferencí, symposií a seminářů, na kterých prof. Kšicová vystoupila se svými příspěvky, odborných časopisů, ve kterých byly publikovány její příspěvky, sborníků, ve kterých najdeme její práce a z nichž některé také redigovala. Mimo pozornost by neměly stát recenze i články určené širší veřejnosti, případně její spolupráce s médii a kulturními institucemi (připomeňme třeba její nedávnou spolupráci s Městským divadlem Brno na inscenaci hry *Smrt Pavla I.*) – to všechno do důsledku vyjmenovat nelze. Zmíňme tedy ještě alespoň organizační podíl jubilantky na mezinárodních brněnských genologických konferencích, její účast v redakčních radách časopisů (např. *Opera Slavica*, *Litteraria Humanitas*, *Slavica Litteraria*) či její členství v mezinárodních organizacích (např. *Literárněvědná společnost*, *Ars comparationis*, *International Association of Word and Image Studies*).

Impozantní je jubilantčin životní elán – nejenže stále učí, vede doktorandy a publikuje, ale má pořád nové plány. Jakoby ji její sokolská duše neustále ponoukala k mentálnímu i fyzickému pohybu, k tomu, aby nikdy „nestála na místě“. Osobně vzpomínám na exkurze pro studenty, které v době mého

studia organizovala, na to, jak nás měla k mezinárodním stážím a účasti na konferencích v zahraničí. Ona sama dodnes hledá možnosti sportovního vyžití při milovaném lyžování, hlavně je ale neúnavnou cestovatelkou. Žádná vzdálenost pro ni není malá, takže třeba cestu na Nový Zéland zvládla v životním období, ve kterém jiní už nevyjdou v horším počasí ani do samoobsluhy na rohu ulice.

Přímo pověstné jsou její osobní mezinárodní kontakty. Jako přirozeně afiliativní a zvědavý člověk navazuje snadno osobní i odborné vazby, které dlouhodobě udržuje, posiluje a rozvíjí během svých poznávacích a přednáškových cest. Neexistuje snad země, ve které se intenzivně pěstuje rusistika a slavistika, v níž by prof. Kšicová neměla spřátelené a spolupracující odborníky – slavisty, rusisty, estetiky. Snad jediným kontinentem, pro který to neplatí, je Antarktida – i to ale jen proto, že tam zatím není renomované slavistické pracoviště. I kvůli tomu, aby se zahraničními kolegy mohla být v těsném komunikačním kontaktu, zvládla moderní techniku. Platí to nejen pro internet, ale i pro digitální fotografii – jako vášnivá fotografka oceňuje možnosti, které jí tato technologie nabízí.

Její odborná práce, životní elán i stálý zájem o druhé i to co, co nového se kde děje, si zaslouží obdiv. Za to všechno, co již pro brněnskou i českou slavistiku a rusistiku učinila i co ještě učiní, patří prof. Kšicové dík a obdiv. Proto: Mnoga ljeta, Dano!

Josef Dohnal